

אחרי האטום, הספורט והבולים, בא תורה של המוסיקה לדבר בשם המדינה

אורימפיאדה שר צלילים

המזרח בצפון העיר, ליד הירקון.
★★★
התזמורת מתארגנת

המנגנים הארץ-ישראליים היו רק מיטעו קטן בין המנגנים שנאספו אותו יום באולם התערוכה. הוברמן זימן לארץ כשבעים מנגנים מכל ארצות אירופה. אחד מאלה, המנגן עד היום בתזמורת והקשיש בין מנגניה, הוא יעקב סורוביץ' (69). סיפר סורוביץ' על פרשת גילגולו אל התזמורת:

"נולדתי בחרשה. מגיל צעיר למדתי נגינה על כלים שונים, בעיקר על כינור. כשסיימתי את לימודי קיבלתי במתנה כינור, תוצרת משוכללת של אחד מגדולי יצרני הכינורות בפולין. לפני 49 שנים התקבלתי לחבר ב' תזמורת הפילהרמונית בחרשה, שם נגינתי במשך 27 שנים רצופות. בתחילת שנת 1935 הגו כמה מוסיקאים

אחרות של ארתור רופין, מי שהיה אחרי כן יושב-ראש הסוכנות היהודית. היא הזמינה את הכנר משה היפנקו להורות ב' קונסרבטוריון, וכבר בשנה הראשונה למדו בו שבועים וחמישה תלמידים ובור ביניהם. כאשר סיים בור את לימודיו בקונסרבטוריון שולמית נסע ללמוד בפראג, אצל מספר מורים ציכיים מפורסמים, חזר לארץ בשנת 1934. כמו לכל כנר מצליח היו גם לבור שאיפות בשטח ההופעה הסוליסטית.

★★★
הזמנה למבחן

מספר בור, המשמש כיום כאתר מ' נציגי הנגנים בהנהלת התזמורת: "ראי תי שבלי מסגרת של תזמורת אין קיום לאמן. אמנם בתוך התזמורת האמן הוא רק בורג קטן ממכונה גדולה, אולם קיים הסיפוק של העשרת חיי התרבות בארץ.

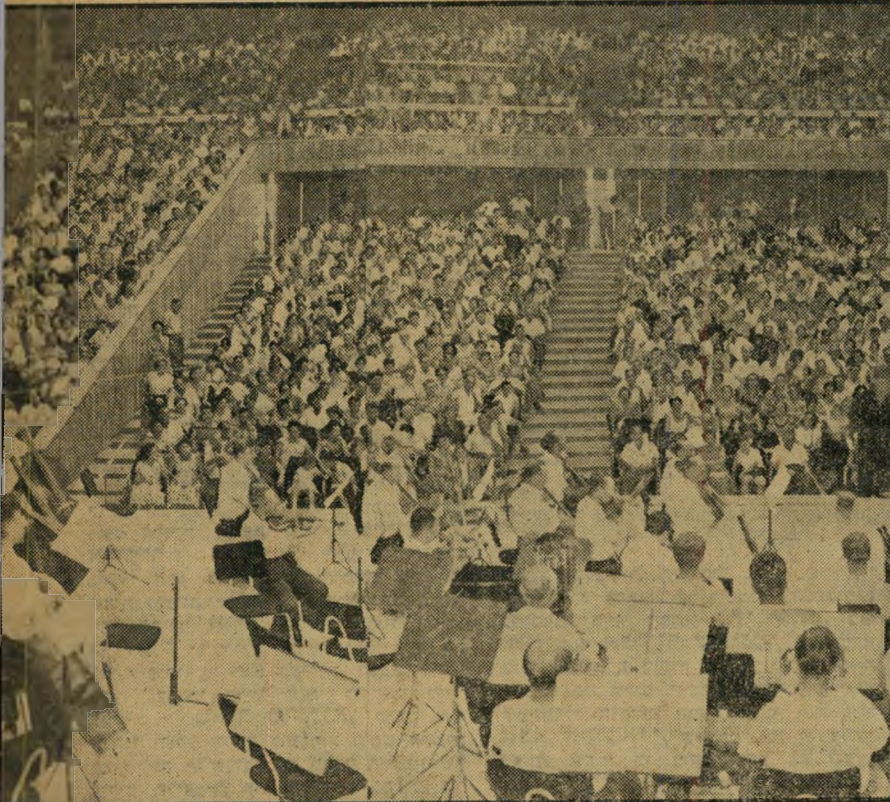
כאחד מלידות השבוע שעבר, דקות מספר לפני חצות, עצרה שירת מכוניות קמנה ליד מבנה ענק ואפל ברחוב ריונגוף בתל-אביב. מתוך אחת המכוניות קפץ אדם בעל קומה ממוצעת וכפוף שיער. הוא זינק בריצה מהירה לעבר המיבנה האפל, כשאחרי משתרכות תריסר דמויות נוספות. תוך דקות ספורות הודלקו כל האורות בבנין היכל התרבות, ליד "בית הבימה". פרדריק מאן, המיליונר האמריקאי שנרב את רבע מיליון הלירות הראשונות להקמת הבנין, בא ישר משרדה פתעפה בלוד אל הבנין שעוד ימים ספורים נותרו לפתיחתו החי נגינת. הוא התרוצץ בין המושבים הכחולים, סויר על כמת העץ הענקית, בדיק כל פרט ופרט בקפדנות באולם ובמסדרונות הרחבים.

הגדולים שקמו אי-פעם בקרב העם היהודי.
★★★
המוסיקה נודדה עם העיר

היכל התרבות, משכן התזמורת ה' החדש, הוא אחד המבנים המשוכללים והמפוארים מסוגו בעולם. כיום נראה רק

לבסוף, אחרי שכל מליון כמעט ונדרמו יאחרי שהעיר הערות אחרונות, לתיקון ל' קויים קטנים, הצהיר מאן: "אני הולך ב' שקט לישון". השיירה הקטנה התפזרה סמוך לשחר. האורות באולם הענק כבו.

הם ודלקו מחדש ביום הרביעי השבוע, כשלושת אלפי נכבדים, כולל כל שרי ה'

בנים
כך נראה אולם הקונצרטים החדש, בהיכל התרבות המפואר שהוקם בתל-אביב. יכולת הקיבול של האולם היא שלושת אלפים איש. מבנהו המיוחד והחדש מאפשר האזנה מושלמת בכל מקום שהוא. ביציע או בתאים. המושבים באולם מותאמים באופן מיוחד כדי שלא יחרקו ויקימו רעש. האקוסטיקה נבדקה במכשירים מיוחדים.

יהודים בפולין רעיון לעזור לחיי המוסיקה בארץ. קיבלתי הזמנה מהתזמורת שהיתה אז בארץ, לבוא ולסייע להם. באחד הימים קראתי בעתון שהוברמן מתכוון להקים תזמורת סימפונית חדשה בארץ-ישראל. הת-קשרתי עמו והוא הזמין אותי אליו לוינה. "באתי אליו עם תוכנית מוכנה. תוכנית היתה לאסוף כספים בכל רחבי העולם, לשם הקמת בנין ענק לתזמורת בארץ. חשבנו ל' מהם תסייע להחזקת התזמורת. התוכנית מצאה חן בעיניו ונדברנו להיפגש בארץ. "מפולין בלבד באו אז 22 איש; השאר באו מארצות אחרות כמו הולנד, גרמניה, אוסטריה, איטליה. הוברמן ערך להם מבחנים בחוץ-לארץ, במטרה להציל כשרונות יהודים מזרועות החיה הנאצית. אני נתמנית למפקח התזמורת. מאז ועד היום אני משמש בתפי קיד זה. מלבד הנגינה בתזמורת."

לפני קונצרט, לפני חזרה, לפני כל פגישה, אפשר למצוא את יעקב סורוביץ' במקום, שעה שלמה לפני המועד שנקבע. הוא אחי ראי להופעתם של המנגנים, ובמקרה שאחד מהם חולה הוא דואג למלא מקום; הוא המקשר בין ההנהלה לבין התזמורת. לקונצרט פתיחת ההיכל, הבטיח, לא יחסר ולא

כבר או היתה קיימת תזמורת בארץ-ישראל. היא לא עמדה על רמה כה גבוהה, אולם היא הספיקה לקהל חובבי-המוסיקה של אותם הימים. קראו לה פרופילהרמונית, ומנצחיה היו מיכאל סאובה ופרידלנדר. מ' פעם לפעם היו אמנים זרים מופיעים לביי קורים קצרים בארץ, קוצרים גלי הצלחה. בור הצטרף לתזמורת הפרופילהרמונית שנתיים בלבד הוא ניגן בה. ב-1936 הגיע לארץ הכנר ברוניסלב הוברמן, אחרי ש' בביקור קודם בארץ נולד בו הרעיון להקים בה תזמורת סימפונית, שתהיה מורכבת מטובי המנגנים היהודיים בעולם. באחד הימים קיבל בור הודעה קצרה ל' הופיע למבחן לפני הוברמן, באולם אוהל שם. הוא עלה על הבמה נרעד ונגרש, ניגן בפני הכנר המהולל את הקונצרטו לכינור של ברהמס. הוברמן ישב ורשם רשימות. בזה אחר זה הופיעו בניו המנגנים הארץ-ישראליים. הוברמן לא התחשב בשום גורם סוציאלי או אנזשי; הוא לא סבל כל הת-ערבות בהחלטותיו. קנה-המידה שלו לבחירת האמנים היה קנה המידה האמנותי. עברו ימים מספר, עד שבור קיבל הודעה לבוא לפגישה הראשונה של אנשי התזמורת החדשה, שטרם נולדה, באחד מאולמי יריד

בחוק
תור ארוך מזדבן ליד משרדי התזמורת הישראלית, לילה שלם לפני תחילת סכירת הכרטיסים לאחד הקונצרטים המיוחדים של התזמורת. תמונה זו, שצול-מה לפני חמש שנים, אופיינית לכל הזמנים. המיניום הקבועים לקונצרטים מונעים מאחרים להצטרף למעגל המאזינים, הולידו את הסיסמה: מכטא (באולם הקונצרטים) ישחרר רק המות.

טבעי הדבר שמדינה בת אוכלוסיה של ק' רוב לשני מיליון נפש תקיים תזמורת פיל-הרמונית, ותקים לה היכל כה מפואר. אך הדבר אינו כה טבעי וברור. אם מדינות עשירות ורבות אוכלוסין מישראל אינן מקיימות תזמורת, גם ברמה נמוכה מרמת התזמורת הישראלית; אם בעיר אמריקאית עשירה כמו דטרויט, שא כלוסיתה עולה על אוכלוסית מדינת ישראל, אין אפשרות כספית להחזיק תזמורת סימפונית; אם ניר-יורק, בת 14 מיליון הנפש, מחזיקה תזמורת גותנת קונצרטים לאותו מספר מאזינים כמו התזמורת הישראלית — הרי שקיומה של זו הוא בבחינת פלא כלכלי ומוסיקלי. בקבוצת הכינורות הראשונים, היושבת משמאל למנצח, יושב הכנר שלמה בור. בור, 41, הוא ליד רוסייה שעלה לארץ ב' 1922 בהיותו ילד. תל-אביב של אותם הי-ימים היתה קטנה ומעוטת אוכלוסין. אולם חיים מוסיקליים כבר שקקו בה. הם נולדו יחד עם תל-אביב העיר. כבר בחודשים הי-ראשונים לקיומה קם בתל-אביב הקונסרב-טוריון הראשון למוסיקה. הוא שכן ברחוב הרצל, במקום בו שוכן כ' יום בנך הלוואה וחטון, ליד פסי הרכבת. הקימה אותו שולמית רופין, פסנתרנית,

ממשלה וחברי הסגל הדיפלומטי, עשרות אורחים מארצות חוץ, אנשי הסינאט וכתי הנבחרים האמריקאים, ינהרו לטקס הפתיחה ההגיגי של היכל התרבות התל-אביבי. בו יישמע הקונצרט החגיגי של התזמורת הפילהרמונית הישראלית, למענה גבנה. צלילי קונצרטו הקיסר של ביטהובן, הי-רפסודיה לצילו ותזמורת של ארנסט בלך, צליליהם של מנדלסון ונועם שריף, הקומ' פויוטור הישראלי הצעיר, יהדהדו באולם בעל האקוסטיקה המשוכללת. על זוכן ה' המנצחים יעמוד גאון-המוסיקה היהודי-אמרי קאי הצעיר ליאונרד ברנשטיין, כשהי הסוליסטים בקונצרט-גאלה זה יהיו הפסנתרן ארתור רובינשטיין, הכנר איוק שטרן והצי-ליסט פול טרטלייה, הכנר שלמה בור. גאוני המוסיקה בתקופתנו. המברכים ישימעו מליצות ותשבחות, הי-אמנים יחיו קידה ויקצרו תשואות, הנכבדים יתגנו את המאורע במסיבות קוקטייל ו' הקהל יריע ויצהל. אולם התג האמיתי לא יהיה חגם של אלה. יותר מכל יהיה זה חגם של 82 איש — 79 גברים ושלוש נשים. אלו הן הנשמות מאחורי הצלילים, חברי התזמורת האפורים, הנושאים בעול היום-יומי של אחד המפעלים התרבותיים